

Za Zeldo.

Hej, ljubica, dobrodošla na zabavi.

*Naš razum težko dojame, da je majhen, nepomemben
in osamljen mož položil velikana sredi njegovih limuzin,
pristašev, spremljevalcev, varnostnikov.*

*Če je lahko takšen nezmatnež uničil voditelja
najmočnejše nacije na svetu, potem nas požira
svet nesorazmerij in živimo v družbi absurda.*

Norman Mailer

*Ko si zaljubljen, so ti kozave brazgotine
prav tako lepe kot jamice na licih.*

Japonski pregovor

Ples je življenje.

Nikoli nisem bil, čemur pravijo cmera.

Bivša žena je govorila, da je bil moj »neobstoječi čustveni naboj« kriv za to, da me je zapustila (kot bi na srečanju anonimnih alkoholikov sploh ne srečala tistega tipa). Christy je dejala, da bi mi še lahko oprostila, da nisem jokal na pogrebu njenega očeta; poznal sem ga samo šest let in nisem mogel vedeti, kakšen čudovit in darežljiv človek je bil (za maturo ji je, denimo, podaril mustanga z zločljivo streho). Ko pa nisem jokal niti na pogrebu svojih staršev – umrla sta v razmaku dveh let, oče za rakom na želodcu, mati zaradi nenadnega srčnega napada med sprehodom na obali Floride –, ji je postalo jasno, kako je z mojimi čustvi. Nisem bil sposoben »čutiti svojih čustev«, kot bi rekli pri anonimnih alkoholikih.

»*Nikoli* te nisem videla potočiti solze,« je rekla s tistim praznim glasom, s kakršnim ljudje izražajo dokončno prekinitev razmerja. »Niti tedaj, ko si mi rekel, naj se vpišem v rehabilitacijski program ali pa me boš pustil.« Pogovor je potekal kakšnih šest tednov prej, preden je spakirala in se odpeljala na drugo stran mesta, kjer se je vselila k Melu Thompsonu. »Fantje spoznavajo dekleta na srečanju anonimnih alkoholikov« – to je še eden izmed izrekov, ki ga ponavljajo na teh sestankih.

Nisem jokal, ko je odšla. Jokal nisem niti tedaj, ko sem stopil nazaj v majhno hišo z veliko hipoteko, hišo, v katero ni nikoli prišel otrok in tudi nikoli ne bo. Ulegel sem se na posteljo, ki je zdaj pripadala samo meni, položil sem si roko na oči in objokoval vse skupaj.

Brez solz.

Vendar nisem čustveno zavrt. Christy se je glede tega motila. Nekega dne, ko sem bil star devet let, me je ob prihodu iz šole na pragu domače hiše pričakala mama. Povedala mi je,

da je mojega škotskega ovčarja, ime mu je bilo Rags, do smrti povozil tovornjak, ki se ob tem ni niti ustavil. Nisem jokal, ko smo ga pokopavali, čeprav mi je oče rekel, da mi ne bi nihče zameril, jokal pa sem, ko mi je povedala. Deloma zato, ker sem takrat prvič izkusil smrt, najbolj pa zaradi tega, ker bi moral jaz poskrbeti, da bi bil varno zaprt na dvorišču za hišo.

In jokal sem tudi takrat, ko me je poklical materin zdravnik in povedal, kaj se je zgodilo tistega dne na plaži. »Žal mi je, ampak nobene možnosti ni imela,« je rekel. »Včasih se zgodi čisto nenadno in zdravniki radi rečemo, da je to tudi neke vrste blagoslov.«

• 10 Christy ni bilo poleg – tega dne je morala ostati dlje v šoli, kjer se je sestala z materjo, ki se je prišla pozanimat glede spričevala svojega sina –, a sem jokal, brez skrbi. Odšel sem v najino majhno pralnico in iz košare vzel umazano rjuho ter se zjokal vanjo. Ne prav dolgo, toda solze so tekle. Kasneje bi ji lahko to povedal, a v tem nisem videl pravega smisla, deloma zato, ker bi lahko pomislila, da iščem pomilovanje (to ni izraz anonimnih alkoholikov, a morda bi lahko bil), deloma pa zato, ker se mi zdi, da zmožnost glasnega cmerjenja, tako rekoč po nareku, ne bi smela biti pogoj uspešnega zakona.

Če dobro pomislim, svojega očeta nisem nikoli videl jokati; njegov najbolj izrazit čustveni odziv je bil globok vzdih ali godrnjavo nejevoljno hahljanje – pri Williamu Eppingu ni bilo nobenega tolčenja po prsah ali nebrzdanega smeha. Bil je žilav in molčeč tip človeka, v veliki meri je bila taka tudi mati. Zadržanost, kar se tiče joka, je tako nemara celo genetsko pogojena. Da bi bil zavrt? Nezmožen čutiti čustva? Ne, to pa že ni res.

Spominjam se, da sem kot odrasel človek enako kot takrat, ko so mi sporočili novico glede mame, jokal le še tedaj, ko sem bral zgodbo o hišnikovem očetu. Sedel sem v učiteljskem kabinetu Lisbonske gimnazije in povsem sam pregledoval velik kup esejev, ki jih je pri angleščini napisal moj razred odraslih učencev večerne šole. Na koncu hodnika se je slišalo

odbijanje košarkarske žoge, trobljenje sirene za time-out in vpitje množice, ko so se spopadale športne zveri: lisbonski Hrti proti Tigrom z Jaya.

Kdo ve, kdaj je svet v ravnotežju ali zakaj.

Dal sem jim naslov »Dan, ki mi je spremenil življenje«. Večina esejev je bila iskrenih, a groznih: bile so sentimentalne zgodbe o prijazni teti, ki je vzela pod streho nosečo najstnico, o tovarišu v vojski, ki je izkazal pravo junaštvo, o srečanju s slavno osebnostjo (mislim, da je bil Alex Trebek, voditelj kviza *Jeopardy!*, ali pa Karl Malden). Tisti učitelji med vami, ki služijo dodatnih tri ali štiri tisoč dolarjev s poučevanjem odraslih, ki si prizadevajo opraviti maturo, bodo vedeli, kako morasto je lahko branje takšnih esejev. Ocenjevanje sploh ni tako zelo pomembno, vsaj zame ne; jaz dam vsem pozitivno, saj še nikoli nisem imel odraslega učenca, ki se ne bi trudil po najboljših močeh. Če si oddal nalogo na listu papirja, ki je bil popisan, si že opravil izpit iz angleščine pri Jaku Eppingu, če pa je bila pisarija lepo urejena v odstavke, nisi mogel dobiti manj kot minus štiri.

Pri celi zadevi je bilo najtežje, da je postal rdeči svinčnik moje glavno učiteljsko orodje, namesto da bi bila to moja usta, in resnici na ljubo sem ga skoraj obrabil. Delo je bilo tako obupno predvsem zato, ker je bilo jasno, da si opomb z rdečim svinčnikom ne bo nihče zapomnil. Če pri petindvajsetih ali tridesetih nisi znal pravilno zapisati *totalno* (in ne *dotalno*), uporabiti velike začetnice (Bela hiša in ne bela hiša) ali napisati stavka, ki vsebuje oboje, samostalnik *in* glagol, potem tega itak nikoli ne boš obvladal. A junaško vztrajamo in obkrožujemo napačne besede v stavkih, na primer: *Mož je mene prehitro obsodil*, ali prečrtamo *splaval* ter zapišemo pravilno *odplaval* v stavku: *Zatem sem pogosto splaval k splavu*.

Tega večera sem opravljal to brezupno, naporno delo, ko se je nedaleč stran zadnjemu zvoku sirene bližala nova gimnazijska košarkarska tekma, svet brez konca, amen. Nedolgo zatem

je bilo, ko je Christy zaključila rehabilitacijski program, zato sem najbrž razmišljal tudi o tem, ali jo bom našel trezno, ko pridem domov (tako je tudi bilo; svoje treznosti se je držala bolje kot svojega moža). Spominjam se, da me je malce bolela glava in sem se drgnil po sencih, kot to počne človek, ko skuša preprečiti, da bi se manjša nevšečnost sprevrgla v kaj večjega. Spominjam se, da sem razmišljal: še tri pogledam, samo tri, in lahko odidem. Lahko grem domov, si skuham veliko skodelico kakava in se zatopim v novi roman Johna Irvinga ter pozabim na te iskrene, a slabo napisane zadeve.

Nobenih violin nisem slišal, niti opozorilnega zvonca, ko sem z vrha kupa potegnil hišnikov izdelek in ga postavil predse, ne vedoč, da se bo moje dolgočasno življenje spremenilo. A nikoli ne veš, kajne? Življenje obrne stvari po svoje.

Svoj sestavek je napisal s cenanim kulijem, s katerim je na več mestih popacal pet strani besedila. Njegov rokopis je bil zankast, precej nemaren, ampak čitljiv. S konico pisala je bržkone močno pritiskal na podlago, saj so bile besede kot vgravirane v liste papirja iz navadne beležke; če bi zaprl oči in s konicami prstov drsel po zadnji strani iztrganih listov, bi bilo, kot bi bral Braillovo pisavo. Vsaka zanka male črke y je bila zavita kot majhen okrasek. Tega se res jasno spominjam.

Prav tako se spominjam, kako je začel svojo pripoved. Besedo po besedo.

To ni bil dan, ampak je bila noč. Noč, ki je spremenila moje življenje, je bila noč, ko je moj oče ubil mojo mamo in dva brata ter hudo ranil mene. Ranil je tudi mojo sestro, tako zelo, da je padla u komo. Črez tri leta je umrla, ko se ni zbudila. Ime ji je bilo Ellen in sem jo imel zelo rad. Rada je nabirala rožce in jih devala v vaze.

Na polovici prve strani me je začelo peči v očeh in sem moral odložiti svoje zvesto rdeče pero. Ko sem prišel do mesta, kjer je opisoval, kako se je zavlekel pod posteljo in mu je v oči tekla kri (*tekla mi je tudi navzdol po grlu in je bila groznega okusa*), sem začel jokati – Christy bi bila zares ponosna name.

Bral sem naprej in do konca brez popravljanja, brisal sem si oči, da solze ne bi kapljale po popisanih straneh, v katere je očitno vložil toliko truda. Ali nisem pred tem menil, da je počasnejši od ostalih, morda samo pol stopnice višje od stopnje, ki ji pravimo »zaostal«? In, pri bogu, tukaj je bil razlog za to, mar ne? In za njegovo šepanje prav tako. Pravi čudež, da je sploh živ. A je bil. Prijazen moški, ki ima vedno nasmeh na ustnicah in nikoli ne povzdigne glasu nad otroki. Prijazen moški, ki je preživel pekel in si je prizadeval – ponižno in z veliko upanja kot večina njih –, da bi opravil maturo. Čeprav bo celo življenje ostal hišnik, zgolj možakar v zeleni ali rjavi delovni obleki, bodisi z metlo v rokah ali ostro klino, ki jo je vselej hranil v zadnjem žepu, da je z njo s tal strgal zalepljene žvečilke. Morda bi bil lahko tudi drugačen, a ena noč mu je preobrnila življenje in zdaj je bil samo možakar v delovni jakni, ki so ga otroci zaradi načina hoje klicali Žabec Harry.

13 ■

In sem jokal. To so bile prave solze, takšne, ki navrejo iz notranjosti. Spodaj, na koncu hodnika, sem slišal, kako je godba Lisbonske gimnazije zaigrala zmagoslavno koračnico – domače moštvo je torej zmagalo, na srečo. Harry in še nekaj njegovih tovarišev bodo nemara kasneje pospravili stole in počistili svinjarijo, ki se je nabrala pod njimi.

Na vrh pisnega izdelka sem na veliko zapisal rdečo petico. Za trenutek ali dva sem jo gledal, nato pa pripisal še plus. Ker je bilo dobro, in zato, ker je njegova bolečina izzvala mojo, bralčevo čustveno reakcijo. Ali ni to tisto, kar je značilno za pisanje, ki je ocenjeno s plus pet? Da izzove reakcijo?

Kar se mene tiče, bi imel raje, da bi imela prav bivša gospa Christy Epping. Želim si, da bi bil navsezadnje vendarle čustveno zavrt ... zaradi vsega, kar je sledilo, zaradi vseh groznih stvari, ki so se zgodile zaradi teh solz.

1. del

Prelomni trenutek

1. POGLAVJE

1

Harry Dunning je uspešno maturiral. Na podelitev, ki je potekala v telovadnici Lisbonske gimnazije, sem šel zato, ker me je povabil. V resnici ni imel nikogar drugega, zato sem mu z veseljem naredil uslugo.

Po blagoslovu (opravi ga je oče Bandy, ki je redko manjkal na teh slovesnostih) sem se skozi množico sorodnikov in prijateljev prerinil do Harryja, ki je stal čisto sam v svojem nabranem črnem ogrinjalu, z diplomom v eni in sposojeno štirioglato študentsko kapo v drugi roki. Vzel sem kapo, da sem mu lahko segel v roko. Nasmehnil se je in pokazal svoje slabe zobe. A je bil kljub temu vesel in radosten nasmeh.

»Hvala, da ste prišli, gospod Epping. Najlepša hvala.«

»Z veseljem. In lahko mi rečeš Jake. To je majhna predznost, ki jo dovolim učencu, dovolj staremu, da bi lahko bil moj oče.«

Za trenutek je bil zmeden, nato se je zasmejal. »Najbrž sem res, a ne da? Ufff!« Tudi jaz sem se smejal. Veliko ljudi okoli naju se je smejala. In bile so tudi solze, seveda. Kar je težko zame, je za mnoge prav lahko.

»In tista plus pet! Ufff! Nikoli prej v življenju nisem dobil ocene plus pet! Tudi nisem pričakoval, da jo bom kdaj dobil!«

»Zaslužil si jo, Harry. Torej, kaj bo prva stvar, ki jo boš naredil kot gimnazijski maturant?«

Nasmeh mu je za trenutek rahlo zamrl – o tem še ni bil razmišljal. »Mislim, da bom šel domov. Majhno hišico imam, ki sem jo najel na Ulici Goddard, veste.« Dvignil je diplomu, držal jo je samo s konicami prstov, kot bi obstajala nevarnost, da se črnilo lahko razmaže. »Tole bom dal v okvir in obesil

na zid. Potem si bom najbrž nalil kozarec vina in se usedel na kavč ter jo samo občudoval, dokler ne bom šel spat.«

»Sliši se v redu,« sem odvrnil, »ampak ali si ne bi najprej skupaj privoščila kakšnega hamburgerja s krompirčkom? Lahko bi šla k Alu.«

Pričakoval sem, da se bo ob tem imenu namrdnil, ampak Harryja ne bi smel soditi po svojih kolegih. Da ne omenjam večine mularije, ki jo poučujem; ti so se izogibali Alovega bistroja kot kuge, saj so redno obiskovali bodisi Dairy Queen nasproti šole ali Hi-Hat na cesti številka 196, blizu nekdanjega lisbonskega drive-in kina.

»To bi bilo super, gospod Epping. Hvala!«

»Jake. Si pozabil?«

»Jake, ja.«

Tako sem Harryja odpeljal k Alu, kjer sem bil edini redni gost z gimnazije, in čeprav je imel to poletje natararico, je stregel kar Al sam. Iz kotička ust mu je kot običajno visela cigareta (za prepoved kajenja v lokalih s hrano se Al ni zmenil), zaradi dima pa je mežikal z očesom nad njo. Ko je opazil zloženo maturitetno haljo in pogruntal, za kakšno priložnost gre, je vztrajal, da je vse skupaj na račun hiše (kolikšen že je bil račun; hrana je bila pri Alu vselej izredno poceni, kar je sprožalo govorce o usodi okoliških potepuških živali). Tudi fotografiral naju je, sliko pa je kasneje obesil na steno, ki jo je imenoval Mestni zid slavnih. Med ostalimi »slavnimi« na njem so bili pokojni Albert Dunton, ustanovitelj Duntonove draguljarne, Earl Higgins, nekdanji ravnatelj Lisbonske gimnazije, John Crafts, ustanovitelj Craftovega avtosalona, in, seveda, oče Bandy iz cerkve sv. Cirila (ob očetu je visela še podoba papeža Janeza XXIII. – ta sicer ni bil lokalni veljak, a ga je Al Templeton globoko spoštoval, saj je zase govoril, da je »pobožen katoličan«). Na fotografiji, ki jo je Al posnel tiste-ga dne, je bil na obrazu Harryja Dunninga velik nasmeh. Jaz sem stal poleg, skupaj pa sva držala njegovo diplomu. Kravato je imel malce postrani. Tega se spomnim zato, ker me je

spomnilo na tiste majhne zanke, ki jih je delal na malih pisanih ipsilonih. Spominjam se vsega. Zelo dobro se spominjam.

2

Dve leti kasneje, na zadnji šolski dan, sem sedel v istem učiteljskem kabinetu in se prebijal skozi kup zaključnih esejev, ki so jih napisali v mojem seminarju ameriške poezije. Dijaki so že zapustili šolo, da bi se spočili čez poletje, jaz pa sem načrtoval, da bom kmalu storil enako. A tisti trenutek sem bil še čisto zadovoljen tam, kjer sem bil, uživajoč v ne-navadni tišini. Pomislil sem celo, da bi počistil omaro za prigrizke, preden grem. *Nekdo* jo bo moral, slej ko prej.

19 ■

Dopoldne, po prvi šolski uri (ki je bila zelo bučna, kot so vselej šolske ure in odmori na zadnji šolski dan), je prišepal do mene Harry Dunning in mi ponudil roko.

»Rad bi se samo zahvalil za vse,« je rekel.

Nasmehnil sem se. »Saj si to vendar že storil, če se ne motim.«

»Ja, ampak danes je moj zadnji dan. Upokojil se bom. Zato nisem hotel zamuditi priložnosti, da bi se še enkrat zahvalil.«

Ko sva se rokovala, je mimo priteknel učenec – ni mogel biti višje kot v drugem letniku, saj je imel obraz poln svežih mozoljev, pod njim pa smešne poganjke, ki so spominjali na kozjo bradico – ter zamrmral: »Žabec Harry po cesti skaklja.«

Skušal sem ga ujeti in ga prisiliti, da se opraviči, a me je Harry ustavil. »Ne, ne, nikar se ne trudite. Navajen sem. Saj so samo otroci.«

»To je res,« sem rekel. »In naša naloga je, da jih podučimo.«

»Vem, in vam to uspeva. A jaz nisem zato tukaj, da bom komurkoli ... tisto ... kako se že reče ... učni primer. Še zlasti ne danes. Pazite nase, gospod Epping.« Star je bil toliko, da bi lahko bil moj oče, a to, da bi me klical Jake, mu očitno nikoli ne bo šlo z jezika.

»Ti tudi, Harry.«

»Nikoli ne bom pozabil tiste plus pet. Tisti list sem tudi dal v okvir. In ga obesil poleg diplome.«

»Dobro si naredil.«

Saj je res. Vse je naredil dobro. Njegov esej je bil naivna umetnost, enako močan in iskren kot slike Grandma Moses. Vsekakor je bil boljši kot stvari, ki sem jih prebiral v tistem trenutku. Slovnica v teh esejih je bila skoraj brez napak, izražanje jasno (čeprav je previdne *ničesar-ne-bi-tvegali* bodoče študente prav zoprno zanašalo k uporabi pasiva), a njihovi sestavki so bili bledi. Dolgočasni. V mojem seminarju so bili večinoma dijaki predzadnjega letnika – maturante je sebi dodelil Mac Steadman, vodja našega oddelka –, a so pisali kot stari fotri in stare mame, našobljenih ustnic in licemerno fini v stilu *o, pazi vendar, da ti ne spodrsne na tisti ledeni plošči, Mildred*. Harry Dunning je bil kljub slovničnim napakam in okorni pisavi pravi heroj. Vsaj tistikrat.

Ko sem se takole zabaval ob razlikah med energičnim in omlednim pisanjem, se je v zvočniku interkoma najprej nekdo odkašljal, zatem pa spregovoril: »Je gospod Epping v kabinetu zahodnega krila stavbe? Si še tam, Jake?«

Vstal sem od mize, pritisnil na gumb in odgovoril: »Tukaj sem, Gloria. Delam pokoro za svoje grehe. Kako ti lahko pomagam?«

»Telefonski klic imaš. Neki Al Templeton? Lahko te povežem, če hočeš. Ali pa mu rečem, da si že odšel?«

Al Templeton je bil lastnik in poslovodja bistroja Pri Alu, kamor ni hotel vstopiti nihče drug z gimnazije razen mene. Celo moj cenjeni vodja oddelka – ki se je vselej trudil govoriti kot zaslužni profesor s Cambridgea in se je zdaj tudi sam že bližal penziji – je bil znan po tem, da je hišno specialiteto namesto *Alov znameniti mastni burger* imenoval *Alov znameniti mačji burger*.

No, seveda, jasno, da ne gre za mačko, so govorili ljudje, po vsej verjetnosti ... a govedina tudi ne more biti; za ceno dolar in devetnajst centov že ne.

»Jake? Si zaspal tam na drugi strani?«

»Ne, še kako sem buden.« In radoveden, zakaj neki bi me Al klical v šolo. Zakaj bi me sploh klical, če smo že pri tem. Najin odnos je bil vselej zgolj na relaciji kuhar – stranka. Všeč mi je bila njegova košta, on pa je bil zadovoljen z mano kot odjemalcem. »Kar preveži ga.«

»Sicer pa, zakaj si še vedno tam?«

»Bičam se.«

»O!« je vzkliknila Gloria in prav dobro sem si lahko predstavljal, kako so ji zatrepetale dolge trepalnice. »Všeč mi je, kadar si prostaški. Počakaj, da zaslišiš zvočni signal.«

Odložila je. Oglasila se je zunanja linija in jaz sem prisluhnil.

»Jake? Si ti, kolega?«

Najprej sem pomislil, da je Gloria narobe razumela ime. Ta glas že ni mogel biti Alov. Najhujši prehlad na svetu ne bi mogel povzročiti tolikšne hripavosti.

»Kdo je to?«

»Al Templeton, ti ni povedala? Kristus, tista muzika na čakanju je res sranje. Kaj pa je bilo narobe s Connie Francis?« Zakašljal je tako na glas, da sem moral slušalko nekoliko odmakniti od ušesa.

»Slišati je, kot bi imel gripo.«

Zasmejal se je. In še vedno kašljal. Kombinacija obojega je bila prav zoprna. »Nekaj imam, drži.«

»Te je moralo pa hitro zadeti.« Saj sem bil pri njem še večeraj, ko sem si privoščil zgodnjo večerjo. Mastni burger, krompirček in jagodni šejk. Za tipa, ki živi sam, je pomembno, da se prehranjuje raznoliko.

»Imaš prav. A bi imel prav tudi tedaj, če bi rekel, da je trajalo precej časa. Oboje drži.«

Nisem vedel, kaj naj rečem na to. Z Alom sva se v teh šestih ali sedmih letih, kar sem zahajal k njemu, veliko pogovarjala, in včasih je znal biti čuden – za New England Patriotsse je vztrajno uporabljal ime Bostonski Patriotsi, na primer, in o

Tedu Williamsu* je govoril, kot bi bila brata –, a nikoli prej ni bil najin pogovor tako nenavaden kot tale.

»Jake, govoriti moram s tabo. Nujno.«

»Lahko vprašam –«

»Jasno mi je, da boš veliko spraševal, in jaz ti bom odgovoril, a ne po telefonu.«

Vprašal sem se, na koliko vprašanj bo lahko odgovoril, preden bo izgubil glas, a sem mu obljubil, da pridem čez kakšno uro.

»Hvala. Poskušaj priti prej, če boš lahko. Čas je, kot pravijo, ključnega pomena.« Potem je odložil, kar tako, brez pozdrava.

Obdelal sem še dva eseja, ostali so mi samo še štirje, a mi ni šlo. Zmanjkalo mi je volje. Preostali kupček nalog sem pospravil v torbo in odšel. Prešinilo me je, da bi šel gor do pisarne in voščil Glorii prijetne poletne počitnice, a sem si premislil. Saj bo tukaj tudi ves prihodnji teden in urejala knjigovodstvo za še eno zaključeno šolsko leto, jaz pa sem namegal priti v ponedeljek in pospraviti omaro za prigrizke – to sem si obljubil. V nasprotnem primeru bo v njej gomazelo ščurkov, ko bodo kabinet v zahodnem krilu nekateri učitelji uporabljali za poletne sestanke.

Če bi vedel, kaj me čaka, bi prav gotovo šel k njej. Morda bi ji celo dal poljub, ki je zadnja dva meseca tako rekoč lebdel v zraku med nama. A seveda nisem vedel. Življenje obrne stvari po svoje.

3

Alov bistro je bil v srebrni stanovanjski prikolici v manj uglednem delu mesta na drugi strani glavne ulice, pri nekdanji tovarni Worumbo. Takšni kraji so bili hitro videti zemarjeni, vendar je Al betonske klade, na katerih je stala pri-

* *Ted Williams (1918–2002) je bil znameniti odbijalec bejzbolske ekipe Boston Red Sox, aktiven ob koncu petdesetih in v začetku šestdesetih let preteklega stoletja. (Vse opombe so prevajalčeve.)*

kolica, zakril s čednimi zaboji rož. Spredaj je bila celo luštna zelenica, ki jo je urejal sam s staro ročno kosilnico. Kosilnica je bila enako dobro vzdrževana kot cvetlice in zelenica; niti sledu rje ni bilo videti na njenih brnečih in sijočih rezilih. Kot bi jo šele pred tednom dni kupil v domači trgovini Western Auto ... če bi ta še obstajala v Lisbon Fallsu, seveda. Nekoč je bila, a je na prelomu stoletja postala žrtev velikih trgovskih centrov.

Namenil sem se preko tlakovane steze in po stopnicah, nato pa sem osupel obstal. Napisa DOBRODOŠLI V ALOVEM BISTROJU, KJER JE DOMA MASTNI BURGER! ni bilo več. Na njegovem mestu je bil pravokoten kos lepenke, na katerem je pisalo DO NADALJNEGA ZAPRTO ZARADI BOLEZNI: HVALA, DA STE BILI VSA TA LETA Z NAMI, BOG VAM POVRNI.

23 ■

Tedaj še nisem stopil v nestvarno meglo, ki me bo kmalu pogoltnila, a se me je že začela dotikati, čutil sem jo. Hripavosti in kašlja, ki sem ju slišal v Alovem glasu, ni povzročil poletni prehlad. Prav tako ni bila gripa. Napis je obetal, da je bilo precej bolj resno. A kako resna je lahko bolezen, ki se pojavi v štiriindvajsetih urah? Celó prej, bi rekel. Ura je bila pol treh. Alov bistro sem sinoči zapustil ob tri četrť na šest in videti je bil zdrav. Resnici na ljubo je bil razvnet, poln energije. Spominjam se, da sem ga vprašal, če je popil preveč tiste svoje kave, a je odvrnil, da ne, razmišľjal pa je o počitnicah. Ali ljudje, ki so na tem, da bodo zboleli – zboleli do te mere, da bodo morali zapreti lokal, ki so ga lastnoročno vodili več kot dvajset let –, govorijo, da si bodo vzeli počitnice? Nekateri že, a ne mnogi.

Vrata so se odprla, ko sem še vedno iskal kljuko, in tam je stal Al ter se zagledal vame, brez nasmeška na obrazu. Pogledal sem ga in čutil sem, kako je tista nestvarna megla okoli mene postala gostejša. Dan je bil topel, megla pa je bila hladna. V tistem trenutku bi se še lahko obrnil in odšel nazaj na junijsko sonce, in del mene si je tega tudi želel. A predvsem sem bil osupel in ves otrpel od začudenja. Priznati moram,

da me je spreletavala tudi groza. Resne bolezni se namreč v resnici prestrašiš, kajne, Al pa je bil očitno resno bolan. To sem lahko videl že na prvi pogled. Točneje, *na smrt* bolan.

Ni šlo samo za to, da so bila njegova običajno rožnata lica mlahava in bledikasta. Ni bila zgolj tekočina, ki se je nabirala v njegovih modrih očeh, da so bile videti utrujene in kratkovidno škilaste. Niti njegovi lasje, prej skoraj popolnoma črni in zdaj skoraj pobeljeni – navsezadnje bi lahko tudi uporabljal katerega izmed tistih nečimrnih preparatov in se nato mahoma odločil, da ga bo spral in se zadovoljil z naravno barvo.

Najbolj neverjetno je bilo, da je bil Al Templeton videti, kot bi v zadnjih štiriindvajsetih urah izgubil najmanj petnajst kilogramov. Morda celo dvajset, kar bi bila četrtnina njegove prejšnje telesne teže. Nihče ne more izgubiti petnajst ali dvajset kilogramov v manj kot enem dnevu, *nihče*. A je bilo tako videti. In to je bil trenutek, se mi zdi, ko me je tista nestvarna megla v celoti zagrnila.

Al se je nasmehnil in opazil sem, da je izgubil tudi zobe, ne le teže. Njegove dlesni so bile videti blede in nezdrave. »Kako sem ti všeč v tej novi podobi, Jake?« Zgrabil ga je kašelj, iz globin njegovega telesa se je oglasil niz hripavih, odsekanih zvokov.

Odprl sem usta, a so ostala nema. V tistem najbolj omahljivem, strahopetnem delu zavesti me je znova prešinilo, da bi pobegnil, a četudi bi zgroženost prevladala, tega ne bi mogel narediti. Preprosto sem obstal na mestu.

Al je ukrotil kašelj in iz zadnjega žepa potegnil robček. Najprej si je obrisal usta, nato še dlan. Preden ga je pospravil, sem opazil, da so na njem rdeče lise.

»Vstopi,« je rekel, »toliko tega ti moram povedati; prepričan sem, da si edini, ki mi je pripravljen prisluhiniti. Me boš poslušal?«

»Al,« sem odvrnil z glasom, ki je bil tako tih in šibek, da sem še samega sebe komaj slišal. »Kaj se ti je zgodilo?«

»Me boš poslušal?«

»Seveda.«

»Mnogo vprašanj boš imel in jaz ti bom skušal na vsa odgovoriti, a zmanjšaj jih na minimum. Glas me bo kmalu zapustil. K vragu, zapuščajo me tudi moči. Stopi noter.«

Vstopil sem. V praznem bistroju je bilo temačno in hladno. Točilni pult je bil zlošččen in brezmadežno čist, kromirani deli barskih stolčkov so sijali, vrč za kavo je bil spoliran, da se je bleščal, tablica z napisom ČE NE MARATE NAŠEGA MESTA, POIŠČITE VOZNI RED je visela na običajnem mestu ob blagajni. Manjkali so edinole gostje.

No, manjkal je tudi kuhar, seveda, lastnik bistroja Al Templeton. Zamenjala ga je ostarela, bolehná prikazen. Ko je obrnil ključavnico in zaklenil vrata, je glasno zadonelo.

4

»Pljučni rak,« je suhoparno pojasnil, ko me je odpeljal do separeja na drugem koncu bistroja. Potrepljal se je po prsnem žepu srajce. Videl sem, da je prazen. V njem ni bilo vselej prisotne škatlice cigaret Camel brez filtra. »Ni veliko preseñenje. Kaditi sem začel, ko sem bil star enajst let, in nisem prenehal do dneva, ko so mi postavili diagnozo. Več kot petdeset klinčevih let. Tri škatlice na dan, dokler se niso leta 2007 svinjsko podražile. Takrat sem se žrtvoval in pokadil le še dve zavojčka dnevno.« Sopihaóe se je zarežal.

Pomislil sem, da bi mu povedal, da se je bržkone uštel, saj sem vedel, koliko je v resnici star. Ko sem se oglasil nekega večera lani pozimi ter ga vprašal, zakaj stoji ob žaru z otroško rojstnodnevno kapo na glavi, mi je odgovoril: *Zato, ker sem jih danes dopolnil sedeminpetdeset, kolega. In sem tudi uradno postal Heinz.** A me je malo prej prosil, naj ne postavljam vprašanj, če ni zares nujno, zato ga nisem hotel popravljati.

* Heinz 57, skrajšano od Heinz 57 varieties (»Heinzevih 57 različnih«) je reklamni slogan podjetja za konzervirano zelenjavo in omake. Kasneje so število izdelkov izdatno povečali, a je prvotni slogan iz leta 1896 ostal kot del ameriške popularne kulture.

»Če bi bil na tvojem mestu – in želim si, da bi bil, sicer ne v takšnem stanju –, bi prav gotovo pomislil: ‚Nekaj mora biti narobe tukaj, nihče ne more kar preko noči stakniti raka v zadnjem stadiju.‘ Imam prav?«

Pokimal sem. Seveda je imel prav.

»Odgovor je dovolj preprost. Ni bilo od danes do jutri. Ta nori kašelj se je začel pred sedmimi meseci, v začetku maja.«

To pa je bilo nekaj novega zame; če je kašljal, je to moralo biti tedaj, ko mene ni bilo zraven. Poleg tega je znova slabo računal. »Al, stari? Zdaj je junij. Pred sedmimi meseci je bil december.«

Odmahnil je z roko – z mršavimi prsti, z enega mu je bingljajl prstan pripadnika marincev, ki ga prej sploh ni mogel več sneti –, kot bi hotel reči: *Pusti zdaj to, pusti.*

• 26

»Sprva sem menil, da sem hudo prehlajen. A nisem imel vročine, kašelj pa je postajal vse hujši. Nato sem začel izgubljal težo. Nisem neumen, kolega, zato sem vedel, da bolezen z velikim R preži name tam nekje ... oče in mati sta sicer kadila ko prekleta Turka, a sta vseeno napolnila krepkih osemdeset. Vselej najdemo kakšen izgovor, da se nam ni treba odreči slabih navad, mar ne?«

Znova je začel kašljati, iz žepa je potegnil robec. Ko je prišel k sebi, je nadaljeval: »Ne morem si več privoščiti, da bi čakal o tem in onem, a takšen sem že celo življenje in temu se težko odpovem. Težje kot cigaretam, pravzaprav. Ko me bo naslednjič zaneslo iz glavnega toka pripovedi, mi kar s prstom prek grla pokaži, naj preneham, boš?«

»Prav,« sem rekel, kolikor sem mogel vljudno. Na misel mi je prišlo, da morda vse skupaj le sanjam. Če je bilo tako, so morale biti zelo žive sanje, saj sem videl tudi takšne podrobnosti, kot so bile sence vrtečega se ventilatorja na tepihu pod nogami, na katerem je pisalo NAŠE NAJDRAGOCENEJŠE PREMOŽENJE STE VI!

»Torej, na kratko povedano: šel sem k zdravniku, poslali so me na rentgen in tam sta bila ... dva prekleto velika tumorja. Napredujoča nekroza tkiva. Neoperabilna.«

Rentgen, sem pomislil – ga še vedno uporabljajo za diagnosticiranje raka?

»Nekaj časa sem še ostal tam, a na koncu sem se moral vrniti.«

»Od kod? Iz Lewistona? Iz tamkajšnje splošne bolnišnice?«

»Z mojih počitnic.« Nepremično je strmel vame z očmi, ki so izginjale v temnih duplinah. »Čeprav v resnici niso bile počitnice.«

»Al, vse to, kar pripoveduješ, nima pravega smisla. Včeraj si bil tukaj in si bil videti *zdrav*.«

»Dobro si oglej moj obraz. Začni pri laseh in nato naprej navzdol. Skušaj zanemariti posledice raka – ta res peklensko spremeni človekov izgled, o tem ni nobenega dvoma – in mi povej, če sem isti človek, ki si ga videl včeraj.«

»No, očitno je, da si spral barvo z las –«

»Saj je nikoli nisem uporabljal. Ne bom te posebej opozarjal na zobe, ki sem jih izgubil, ko sem bil ... daleč. Vem, da si opazil. Misliš, da je za to kriv rentgen? Ali stroncij 90 v mleku? Jaz sploh *ne pijem* mleka, razen par kapljic v zadnji kavi dneva.«

»*Kakšen* stroncij?«

»Ah, pusti. Potrudi se in me poglej, saj veš, s svoje ženske plati. Poglej me, kot si ženske ogledujejo druge ženske, kadar skušajo oceniti njihovo starost.«

Poskušal sem narediti, kot mi je rekel. Kar sem videl, me je prepričalo, čeprav takšen dokaz ne bi mogel obveljati na sodišču. Opazil sem mreže gubic, ki so se širile iz kotičkov njegovih oči, tudi veke je imel tako nagubane, da mu na blagajni kinematografa prav gotovo ne bi bilo treba pokazati upokojenske izkaznice. Čelo so mu vzvalovile globoke brazde, ki jih sinoči prav gotovo ni imel. Dve še globlji brazdi je imel na vsaki strani ust. Spodnjo čeljust je imel izrazitejšo, koža na vratu je bila ohlapna. To dvoje bi lahko bila posledica uničujoče izgube teže, ampak tiste gube ... in če ni lagal glede barvanja las ...

Bledo se je nasmihal. Kisel nasmeh je bil, a v njem je bil kanček humorja. Kar je bilo po svoje še huje. »Se spominjaš mojega rojstnega dne lani marca? ,Ne skrbi, Al,‘ si rekel, ,če bodo trapasti klobuček, s katerim se sklanjaš nad žar, zajeli plameni, bom pograbil gasilni aparat in te pogasil.‘ Se spomniš?«

Spomnil sem se. »Rekel si, da si tudi uradno Heinz.«

»Res. In zdaj jih imam dvainšestdeset. Vem, da sem zaradi raka videti še starejši, ampak tele ... in tele ...« Dotaknil se je čela, nato koticčka enega očesa. »To so pristni znaki starosti. Neke vrste častne medalje.«

»Al ... lahko dobim kozarec vode?«

»Seveda. Neverjetno tole vse skupaj, kajne?« Pomilujoče me je pogledal. »Ti si misliš: ,Bodisi sem nor ali pa je nor on ali pa oba skupaj.‘ Vem, ker sem tudi sam tako mislil.«

S težavo se je dvignil s klopi separeja, z desno roko se je prijel pod levo pazduho, kot bi hotel samega sebe podpreti. Odpeljal me je za pult. Ob tem sem opazil še eno podrobnost tega bizarnega srečanja: nikoli ga pravzaprav nisem videl brez kuharskega predpasnika, razen tedaj, ko sva pri maši delila klop v cerkvi sv. Cirila (to je bilo redko; čeprav sem bil deležen verske vzgoje, nisem bil ravno vzoren katolik) ali slučajno kdaj na ulici.

Vzel je kristalno čist kozarec in mi natočil vode iz sijoče kromirane pipe. Zahvalil sem se in se obrnil, da bi se vrnil do separeja, ko me je potrepljal po ramenu. Raje bi videl, da tega ne bi storil. Spominjalo me je na Coleridgeevega starega mornarja, ki je od svatov treh enega ustavil.* »Rad bi, da nekaj vidiš, preden se bova znova usedla. Tako bo šlo hitreje. A *videti* ni prava beseda. Bolje bi bilo reči *doživeti*. Popij vodo, prijatelj.«

Izpraznil sem polovico kozarca. Voda je bila mrzla in prijetna, niti za trenutek pa nisem umaknil oči od njega. Tisti

* Začetek znamenite pesnitve Pesem starega mornarja *Samuela Taylorja Coleridgea* (1772–1834).

moj prestrašeni del je pričakoval, da me bo vsak hip naskočil in bom postal prva naivna žrtev ponorelega manijaka iz enega od tistih filmov, ki jih nanizajo s številkami v naslovih. Al pa je samo stal tam, z eno roko se je naslanjal na šank. Roka je bila zgubana, členki prstov otečeni. Ni bila videti kot roka moškega pri petdesetih, niti takšnega z rakom, in –

»Je takšna zaradi radiacije?« sem nenadoma vprašal.

»Kakšna?«

»Zagorelo polt imaš, da ne omenjam temnih madežev na hrbtne strani dlani. To pride bodisi od radiacije ali pretiranega sončenja.«

»Hja, glede na to, da me niso zdravili z radiacijo, bo najbrž sonce. Zadnja štiri leta sem precej časa preživel na močnem soncu.«

Kolikor sem vedel, je Al večino časa v zadnjih štirih letih preživel pod neonskimi lučmi ob peki burgerjev in pripravi šejkov, a tega nisem rekel na glas. Popil sem še preostanek vode. Ko sem odložil kozarec na šank, sem opazil, da se mi roka rahlo trese.

»Torej, kaj bi moral videti? Ali doživeti?«

»Pridi sem.«

Povedel me je po dolgem hodniku ob kuhinji, mimo dvojnega žara, fritez za krompirček, umivalnika, velikega hladilnika in brneče zamrzovalne skrinje. Ustavil se je pred uga-snjenim pomivalnim strojem za posodo in s prstom pokazal proti vratom na drugem koncu kuhinje. Bila so tako nizka, da se je moral Al najbrž skloniti, če je hotel skoznje, čeprav ni bil višji od sto sedemdesetih centimetrov. Jaz jih imam več kot sto devetdeset – nekateri otroci v šoli so me zato klicali Helikopter Epping.

»Tam je, za temi vrati.«

»Ni to tvoja shramba?« To je bilo zgolj retorično vprašanje, saj sem ga vsa ta leta velikokrat videl, kako je skozi tista vrata nosil konzerve, vreče krompirja in vrečke s tem in onim, zato sem dobro vedel, kaj je za njimi.

Al je preslišal moje vprašanje in nadaljeval: »Si vedel, da sem ta bistro najprej odprl v Auburnu?«

»Nisem.«

Pokimal je in to je bilo dovolj, da ga je znova zgrabil napad kašlja. Zadušil ga je z vedno bolj nagravnim robčkom. Ko se je naposled umiril, je robček odvrigel v bližnji koš za smeti, nato pa je iz škatle na pultu vzel nekaj papirnatih prtčkov.

»Bivalnik je znamke Aluminaire, izdelali so ga v tridesetih letih, zato je res pravi art deco. Takšnega sem si želel imeti vse odtlej, ko me je oče kot otroka nekoč odpeljal v kiosk s hitro hrano Chat 'N Chew v Bloomingtonu. Kupil sem ga popolnoma opremljenega in ga postavil na Ulici Pine. Tam sem vztrajal kakšno leto, nato pa sem ugotovil, da bom naslednje leto tam prav gotovo bankrotiral. Okoli je bilo preprosto preveč bistrojev s hitro hrano, nekateri so bili v redu, nekateri niti ne, a večina jih je imela stalne stranke. Jaz sem bil kot novinec z diplomo pravne fakultete, ki odpre firmo v mestu, kjer že deluje deset uveljavljenih odvetniških pisarn. Ob tem pa se je znameniti Alov mastni burger tedaj prodajal po dva dolarja petdeset. Celo takrat, leta 1990, je bila cena dva petdeset edina, ki sem si jo lahko privoščil.«

»Kako, za vraga, pa jih lahko potem prodajaš za manj kot polovično ceno? Razen, če ne gre res za *mačke*?«

Prezirljivo je zaprhal, kar je dobilo svoj bolehn odmev globoko v njegovih ognjenih prsah. »Kolega, kar prodajam, je stoo odstotna čista ameriška govedina, najboljša na svetu. Misliš, da ne vem, kaj govorijo ljudje? Seveda vem. A se ne zmenim za to. Kaj pa naj bi naredil? Prepovedal ljudem, da govorijo? Lažje bi prepričal veter, da neha pihati.«

S prstom sem potegnil čez svoje grlo. Al se je nasmehnil.

»Ja, takole me zanese, vem, a to čvekanje je vsaj povezano z zgodbo. Seveda bi se lahko dalje ubijal tam na Ulici Pine, a Yvonne Templeton ni vzgojila bebca. ‚Bolje je pobegniti in se stepsti kdaj drugič,‘ je govorila nam otrokom. Zbral sem preostali kapital, na banki sem jih pregovoril – ne sprašuj,

kako –, da so mi dali še pet tisočakov kredita, nato pa sem se preselil semkaj v Falls. Posel še vedno ni bil bogve kaj, v teh gospodarskih razmerah in ob vseh trapastih govoricah o Alovih mačjih, pasjih ali dihurjevih burgerjih že ne, vendar se je izkazalo, da od gospodarskih razmer nisem več odvisen v tolikšni meri kot drugi ... zaradi tistega, kar je za vrati tiste shrambe. Česar še ni bilo na tistem mestu, ko je bivalnik stal v Auburnu, prisežem na trimetrski kup izvodov svetega pisma. Pojavilo se je šele tukaj.«

»Kaj bi mi rad povedal?«

Mirno me je gledal s svojimi vlažnimi, nenadno ostarelimi očmi. »Naj bo za zdaj dovolj govorjenja. Sam se moraš prepričati. Pojdi, odpri tista vrata.«

Nezaupljivo sem ga pogledal.

»Vzemi to kot zadnjo željo umirajočega človeka,« je rekel. »Daj, kolega. Če si res moj kolega, seveda. Odpri tista vrata.«

31 ■

5

Lagal bi, če ne bi priznal, da mi je srce začelo močneje utripati, ko sem zgrabil in pritisnil na kljuko. Pojma nisem imel, kaj lahko pričakujem na drugi strani (čeprav se spomnim, da se mi je za hip prikazala podoba mrtvih mačk, odrtih in pripravljenih za mesoreznico), a ko je Al z roko segel čez mojo ramo in prižgal luč, sem videl –

No, shrambo.

Bila je majhna in urejena kot ostali deli bistroja. Na obeh stenah so bile police z velikimi konzervami, običajnimi v restavracijah. Na oddaljenem koncu prostora, kjer se je strop že polkrožno spuščal, je bilo nekaj pribora za čiščenje, a sta bila metla in držalo s čistilno krpo položena na tla, saj strop tam ni bil višji od metra. Na tleh je bil enak siv linolej kot v jedilnici, a tukaj ni dišalo po pečenem mesu, temveč po kavi,

zelenjavi in začimbah. Bil je še nek drug vonj, nedoločen in ne tako prijeten.

»Prav,« sem rekel. »To je shramba. Pospravljena in dobro založena. Za preskrbo si zaslužiš oceno odlično, če podeljujejo kaj takšnega.«

»Katere vonje zaznaš?«

»Večinoma začimbe. Kavo. Morda še osvežilec zraka, nisem siguren.«

»Mhm, uporabljam tistega znamke Glade. Zaradi drugih vonjav. Hočeš reči, da ne zavohaš ničesar drugega?«

»Ja, nekaj je še. Vonj po žveplu. Po dogorelih vžigalicah.« Spominjalo me je tudi na bojne pline, ki smo jih v moji družini proizvajali po sobotnih večerjih, ko je mama skuhala fižol, a tega nisem hotel reči. Ali zaradi terapije pri lajšanju raka prdiš?

»Res je žveplo. In še nekaj drugih stvar, ki niso ravno Chanel št. 5. To je vonj predilnice, prijatelj.«

Zvenelo je kot nova norost, a sem rekel le (vljudno, kot na kakšni prisiljeni večerni zabavi): »A res?«

Znova se je nasmehnil, da so se videle tiste škrbine, kjer so bili še včeraj zobje. »Preveč si vljuden, da bi mi nemudoma povedal, da je tovarna Worumbo zaprta že od časov, ko je bil Hektor še ščene ... da je večina predilnice do tal pogorela ob koncu osemdesetih, zdaj pa tam stoji« – s prstom je sunkovito pokazal preko ramena – »velika outlet trgovina s konfekcijo; glavna turistična atrakcija, enako kot veleprodajna trgovina s sadjem Kennebec med Dnevi Moxieja.* Najbrž si tudi pomislil, da je skrajni čas, da vzameš v roke mobilca in pokličeš može v belih haljah. Sem uganil, prijatelj, kaj?«

»Nikogar ne bom poklical, saj nisi zmešan.« Čeprav resnici na ljubo nisem bil prepričan. »A tole tukaj je navadna shramba, res pa je tudi, da predilnica in tkalnica Worumbo ni v zadnjih petindvajsetih letih izdelala niti vatla platna.«

* Moxie je ena od najstarejših gaziranih brezalkoholnih pijač v ZDA (od leta 1876), menda z zdravilnimi učinki. Od leta 2005 je uradna pijača in zaščitni znak države Maine.

»Nikogar ne boš poklical, imaš prav, ker hočem, da mi predaš svoj mobilni telefon, denarnico in ves denar, ki ga imaš v žepih, tudi kovance. Ne gre za rop, vse boš dobil nazaj. Me boš ubogal?«

»Koliko časa bo še trajalo tole, Al? Popraviti moram še nekaj esejev, da bom lahko zaključil ocene za to šolsko leto.«

»Trajalo bo, kolikor boš hotel,« je odvrnil, »saj bosta pretekli samo dve minuti. *Vedno* pretečeta samo dve minuti. Vzemi si eno uro, če hočeš, in se dobro razglej naokoli, a morda je to preveč za prvič, saj je vse skupaj kar precejšnji šok za organizem. Boš videl. Si mi pripravljen verjeti na besedo?« Na mojem obrazu je prebral nekaj, kar mu je zategnilo ustnice čez preostanke zob. »Prosim. *Prosim*, Jake. Želja umirajočega.«

Prepričan sem bil, da se mu je zmešalo, čeprav je bilo jasno, da ni pretiraval glede zdravstvenega stanja. Oči so se mu v kratkem času, odkar sva začela pogovor, še globlje ugrezile v dupline. Za nameček je bil izčrpan. Samo dobrih dvajset korakov od separeja na enem koncu bistroja do shrambe na drugem koncu je bilo dovolj, da se je začel majati na nogah. In tisti krvav robček, sem se spomnil. Ne pozabi na krvav robček.

Poleg tega pa ... včasih je enostavneje, če se prepustimo, kajne? »Preпусти se in zaupaj Bogu,« pravijo na srečanjih, ki se jih je udeleževala moja bivša žena, a jaz sem se tokrat odločil, da se bom prepustil in zaupal Alu. Do določene meje, seveda. In, hej, sem si rekel, dandanes moraš skozi hujše procedure, kot je tole, vsakokrat, ko se hočeš vkrcati na letalo. Saj ni zahteval, da moram položiti na tekoči trak svoje čevlje.

S pasu sem odpel telefon in ga odložil na škatlo s konzervami tunine. Zraven sem položil še denarnico, majhen zvitek bankovcev, za dolar in pol drobiža in obesek s ključi.

»Ključce obdrži, ti niso pomembni.«

No, zame so, a sem obdržal jezik za zobmi.

Al je segel v žep in izvlekel snop bankovcev, ki je bil precej zajetnejši od mojega zvitka na vrhu škatle, ter mi ga ponudil.

»Za vsak slučaj. Če boš hotel kupiti spominek ali kaj takšnega. Daj, vzemi.«

»Zakaj ne bi mogel uporabiti svojega denarja?« sem rekel in misel se mi je zdela razumna. Kot nasploh celoten pogovor.

»Pusti zdaj to,« je odvrnil. »Izkušnja, ki jo boš doživel, ti bo boljše odgovorila na večino teh vprašanj, kot bi ti lahko jaz, četudi bi bil v najboljši formi, zdaj pa sem, kar se tiče forme, seveda čisto drugje. Vzemi denar.«

Vzel sem ga in polistal med bankovci. Tisti na vrhu so bili videti v redu, nato pa sem prišel do petaka, ki je bil istočasno videti v redu in napak. Nad sliko Abrahama Lincolna je pisalo SREBRNI CERTIFIKAT, na levi pa je bila velika modra petica. Podržal sem ga proti svetlobi.

• 34

»Ni ponarejen, če razmišljaš o tem.« Al se je naveličano posmehnil.

Morda res ni bil – na prvi pogled je bil videti pravi –, vendar nisem opazil vodnega žiga.

»Če je pravi, je star,« sem rekel.

»Samo spravi ga v žep, Jake.«

Tako sem naredil.

»Imaš pri sebi žepni kalkulator? Ali kakšen drug elektronski aparat?«

»Kje pa.«

»Potem si pa pripravljen. Obrni se proti zadnjemu delu shrambe.« Preden bi ga lahko ubogal, se je udaril po čelu in rekel: »O bog, kje imam pamet? Pozabil sem na Moškega z rumeno karto.«

»Koga? S čim?«

»Moškega z rumeno karto. Tako mu pravim. Ne poznam njegovega pravega imena. Na, vzemi tole.« Iskal je po žepih, nato mi je podal kovanec za petdeset centov. Takšnega nisem videl že leta. Nazadnje najbrž v otroških letih.

Potežkal sem ga. »Ne vem, če mi ga lahko kar takole daš. Najbrž je veliko vreden.«

»Seveda je vreden, celega pol dolarja.«

Pograbil ga je kašel in tokrat ga je dobro pretreslo, a je samo odmahnil z roko, ko sem hotel stopiti do njega. Naslonil se je na kup škotel, na katerih so bile moje stvari, pljunil je v kepo zmečkanih papirnatih prtičkov, pogledal vanjo, vztrepetal in jo stisnil v pest. Upadli obraz so mu zalile potne srage.

»Zalila me je vročica, nekaj takega. Prekleti rak mi je ob ostalem sranju zjebal tudi telesni termostat. Kar se tiče Moškega z rumeno karto ... on je klošar, nenevaren, a ni takšen kot drugi. Zdi se, da nekaj *ve*. Najbrž gre za slučaj – ker se vedno pojavi nedaleč od kraja, kjer boš prišel ven –, a ti ga moram omeniti, da boš nanj pripravljen.«

»Veš kaj, tole ti ne gre najbolje od rok. Nimam pojma, o čem govoriš.«

»Rekel ti bo: ‚Rumeno kartico za zeleno izložbo imam, zato mi daj dolar, ker je denar danes vreden dvojno.‘ Si me razumel?«

»Razumel.« Tunkal me je v vse globlji drek.

»Zares ima rumeno kartico, zataknjeno za trak svojega klobuka. Najbrž je navadna posetnica taksi služb, nemara kupon trgovine z vini Red & White, ki ga je našel v obcestnem jarku, njegovi s cenanim vinom prepojeni možgani pa so ocenili, da ni vreden nič manj kot zlata vstopnica Willyja Wonke. Zato mu *reci*: ‚Ne morem ti dati dolarja, ampak tukaj je polovička,‘ nato pa mu daj kovanec. Potem bo nemara rekel še ...« Al je dvignil svoj koščeni prst. »Nemara te bo vprašal: ‚Kaj pa delaš tukaj?‘ ali pa: ‚Od kod si se pa vzel?‘ Morda ti bo celo rekel: ‚Ti nisi tisti od prej.‘ Po mojem ne bo, a je možno. Toliko tega ne razumem. Karkoli bo rekel, ti ga kar pusti tam ob sušilnici – kjer običajno sedi – in pojdi skozi izhod. Ko boš šel, bo najbrž rekel: ‚Vem, da bi mi *lahko* dal dolar, baraba skopuška,‘ a se ne zmeni zanj. Sploh se ne oziraj. Pojdi čez tire in znašel se boš na križišču glavne ulice in Ulice Lisbon.« Namenil mi je ironičen nasmeh. »Nato pa, prijatelj, je ves svet tvoj.«

»Sušilnica?« Medlo sem se spominjal, da je na kraju, kjer je bil bivalnik z bistrojem, nekaj stalo nekaj drugega ... najbrž

je bila res Worumbova sušilnica ... skratka, ni je bilo več. Če bi bilo na zadnji strani prijetne shrambe v Aluminairovem bivalniku okno, ne bi skozenj videl nič drugega kot tlakovano dvorišče in outlet prodajalno vrhnjih oblačil Your Maine Snuggery. Malo po božiču sem si v njej privoščil nakup bunde za res ugodno ceno.

»Pusti zdaj sušilnico, zapomni si, kar sem ti povedal. Obrni se spet v tisto smer – takole, ja – in stopi dva ali tri korake naprej. Majhne korake. Otroške korake. Predstavljaš si, da iščeš stikalo za luč na vrhu temačnega stopnišča – tako, previdno.«

Storil sem, kot mi je rekel, počutil pa sem se kot največji cepec na svetu. En korak ... sklonil sem glavo, da nisem zadel v aluminijasti strop ... dva koraka ... zdaj sem moral že rahlo počepniti. Še nekaj korakov in bi moral na kolena. Tega pa nisem mislil narediti, četudi bi bila taka želja umirajočega.

»Al, to je butasto. Razen če bi rad, da ti prinesem karton sadnih sokov ali tele male paketke marmelade, tukaj ni ničesar dru...«

V tistem trenutku mi je noga ušla navzdol, kot bi se z vrha namenil navzdol po stopnišču. Čeprav je bila moja noga še vedno čvrsto na temno sivem linoleju, jasno sem jo videl.

»Tako, ja, kar naprej,« je rekel Al. Njegov glas se je umiril, vsaj začasno; besede so zveneale mehko, zadovoljno. »Našel si, prijatelj.«

Kaj neki sem našel? Kaj, pravzaprav, se je dogajalo? Moč sugestije, je bil najbolj smiseln odgovor, saj sem, ne glede na vse, še vedno lahko videl svojo nogo na podu. Razen ...

Saj veste, kako je, ko na svetel sončen dan zaprete oči in še nekaj časa vidite odsev prizora, ki ste ga gledali samo trenutek pred tem? No, nekaj zelo podobnega je bilo. Ko sem pogledal svoje stopalo, sem ga videl na tleh. A ko sem *pomežiknil*, sem – bodisi milisekundo pred ali milisekundo po tistem, ko sem zaprl oči, ne vem natančno – ujel to isto stopalo na stopnici. A ne v pridušeni svetlobi šestdesetvatne žarnice, temveč na jarkem soncu.

Otrpnil sem.

»Kar naprej,« je govoril Al. »Nič se ti ne bo zgodilo, kolega. Le naprej.« Ostro je zakašljaj, nato je obupano zarenčal: »*To moraš narediti ... zame.*«

Poslušal sem ga.

Bog mi pomagaj, res sem ga poslušal.